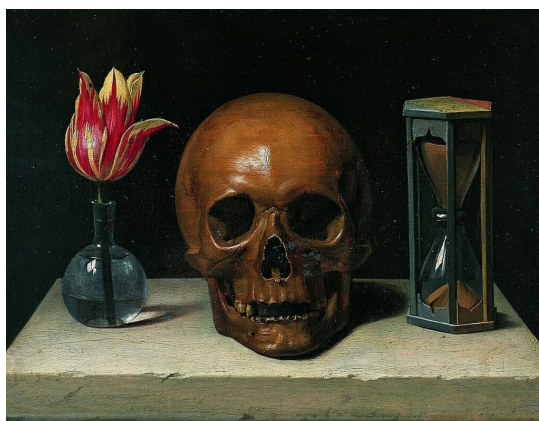

Memento mori – pamätaj na smrť. Dobrá smrť by mala byť pre katolíka prioritou (I. časť)

Jozef Duháček a Branislav Krasnovský

29. decembra 2023 ✝ Cirkev

Prečo by si človek si mal osvojiť a ovládnuť umenie dobre zomrieť? Nato niet inej príčiny ako to, čo hovorí Vulgáta: „*perversi difficile corriguntur et stultorum infinitus est numerus*“ – „*zvrátených je ťažké napraviť a počet hlupákov je nekonečný*“ (Kaz 1,15). Lebo akú väčšiu hlúposť si možno predstaviť, než zanedbávať toto umenie, od ktorého závisia naše najdôležitejšie a večné ciele, keď na druhej strane sa veľkou námahou a nie menšou horlivosťou učíme a zdokonaľujeme v iných nespočetných umeniach, aby sme si zachovali alebo rozmnožili veci podliehajúce skaze?

Memento mori, zátišie s lebkou na obraze Philippa de Champaigne, prvá polovica 17. storočia

zdroj: wikimedia commons

Dobrá smrť by mala byť pre katolíka prioritou

Umenie dobre zomrieť je najdôležitejšie zo všetkých umení; prinajmenšom každý, kto sa vážne zamýšľa nad tým, ako sa po smrti budeme musieť Bohu zodpovedať za všetko, čo sme urobili, povedali alebo na čo sme mysleli počas celého nášho života, dokonca aj z každého márneho slova.

Kto si uvedomuje, že diabol je naším žalobcom, svedomie svedkom a Boh Sudcom a že nás čaká rozsudok večného šťastia alebo nešťastia, sa modlí za svoju dobrú smrť. Aby zomrel zaopatrený sviatosťami a v Božej blízkosti.

Dennodenne vidíme, ako v čase očakávania vynesenia rozsudku v súdnom spore, dokonca aj v tých najmenej dôležitých veciach, zainteresovaná strana nemá pokoja, ale radí sa s právnikmi, zmlcami, so svojimi priateľmi a príbuznými. Ale v prípade umierania a smrti, keď sa pred Najvyšším sudcom čaká na rozsudok spojený s večným životom alebo zatratením, je hriešnik často pod obrovským duchovným a psychickým tlakom – najmä ak nie je na takúto situáciu pripravený, je sužovaný chorobou, stresom, ktoré majú negatívny vplyv na jeho psychiku. A v tomto katastrofálnom duševnom stave musí okamžite vydať počet z

tých vecí, o ktorých, keď bol zdravý, možno ani raz nepremýšľal.

Možno aj toto je jeden z dôvodov, prečo sa biedni smrteľníci v zástupoch hrnú do Pekla; a ako hovorí svätý Peter vo svojom Prvom liste: „*A ak sa spravodlivý ťažko zachráni, kde sa podeje bezbožný a hriešnik?*“ (1Pt 4,18). Preto je užitočné dopredu sa pripravovať na svoju smrť a modliť sa, aby sme zomreli dobre. A k tomuto by sme mali nabádať aj svojich blízkych.

Keď sa už teda začneme s predstihom pripravovať na dobrú smrť, najskôr bude osožné spýtať sa na povahu smrti – či ju zaradiť medzi dobré alebo medzi zlé veci. Ak teda berieme smrť samú osebe, nepochybne ju treba nazvať zlom, pretože to, čo je v rozpore so životom, nemôže byť dobré. Navyše, ako sa píše v Knihe múdrosti – Boh nestvoril smrť, ale zo závesti diabla prišla na svet.

– Boh nestvoril smrť: *Pretože Boh nestvoril smrť, neteší sa zo záhuby žijúcich. Ved' on stvoril všetko pre bytie: tvory sveta sú tu pre spásu a nieto v nich nijakého jedu záhuby, podsvetie tiež nepanuje na zemi. Lebo spravodlivosť neokúsi smrť.* (Múd 1,13–15)

– Smrť prišla zo závesti diabla: *Lebo Boh stvoril človeka pre neporušiteľnosť, urobil ho obrazom svojej podoby, závestou diabla však prišla na svet smrť: skúsia ho tí, čo sú jeho korisťou.* (Múd 2,23–24)

Hugo Simberg, *Záhrada smrti* (1906)

zdroj: wikimedia commons

V podobnom duchu pokračuje aj svätý Pavol vo svojom Liste Rimanom, keď hovorí: „*Preto ako skrze jedného človeka vstúpil do tohto sveta hriech a skrze hriechu smrť, tak aj smrť prešla na všetkých ľudí, lebo všetci zhrešili*“ (Rim 5,12). Ak teda Boh nestvoril smrť, istotne nemôže byť dobrá, pretože všetko, čo Boh stvoril, je dobré, ako hovorí kniha Genezis: „*A Boh videl všetko, čo urobil, a hľa, bolo to veľmi dobré. A nastal večer a nastalo ráno, deň šiesty.*“ (Gn 1,31)

Ale hoci smrť nemôže byť považovaná za dobrú, predsa ju Božia múdrosť pozmenila natoľko, že zo smrti vzíde mnoho požehnaní. Preto Dávid hovorí, že v Pánových očiach ma veľkú cenu smrť jeho svätých a apoštol sv. Pavol vo svojom Druhom liste Timotejovi hovorí o Kristovi: *On nás spasil a povolal svätým povolaním, nie pre naše skutky, ale zo svojho rozhodnutia a milosti, ktorú sme dostali v Kristovi Ježišovi pred večnými vekmi. No známou sa stala až teraz, keď sa zjavil náš Spasiteľ Ježiš Kristus. On zničil smrť a zjavil život a nesmrteľnosť evanjeliom.* (2Tim 1,9–10)

Kristova smrť na kríži zvíťazila nad našou smrťou a znovu nám otvorila Nebo, nemôže byť zlá, ale je veľmi dobrá. Ak teda nemožno každú smrť nazvať dobrou, aspoň niektorú áno. Preto svätý Ambróz neváhal napísať knihu s názvom *O výhodách smrti*, v ktorej dokazuje, že smrť, hoci je spôsobená hriechom, má svoje zvláštne výhody.

Katechizmus katolíckej Cirkvi hovorí: „Kresťan, ktorý spája svoju smrť s Ježišovou smrťou, chápe smrť ako príchod ku Kristovi a ako vstup do večného života. Keď Cirkev nad umierajúcim kresťanom posledný raz vyslovila slová rozhrešenia, ktoré vyjadrujú Kristovo odpustenie, keď ho posledný raz poznačila posilňujúcim pomazaním a vo viatiku mu dala Krista ako pokrm na cestu, obracia sa na neho týmito nežnými a ubezpečujúcimi slovami: *„Vydaj sa na cestu, kresťanská duša, z tohto sveta v mene všemohúceho Boha Otca, ktorý ťa stvoril, v mene Ježiša Krista, Syna živého Boha, ktorý za teba umrel na kríži, v mene Ducha Svätého, ktorého si dostal ako dar; nech je dnes tvoje bydlisko v pokoji svätého Jeruzalema spolu so svätou Božou Rodičkou Pannou Máriou, so svätým Jozefom a so všetkými anjelmi a svätými... Vráť sa k svojmu Stvoriteľovi, ktorý ťa utvoril z prachu zeme. Keď opustíš tento pozemský život, nech ti prídu v ústrety Panna Mária, anjeli a svätí... Kiež uzrieš svojho Vykupiteľa z tváre do tváre a kiež ho budeš vidieť na veky vekov.“* (KKC 1020)

Existuje aj ďalší dôvod, ktorý dokazuje, že ľudská smrť, hoci je sama o sebe zlá, môže z Božej milosti priniesť aj mnohé požehnania. Smrťou sa totiž končia početné strasti tohto života. Jób sa výrečne sťažuje na biedy tohto nášho ľudského údely a stavu: *„homo natus de muliere brevi vivens tempore repletus multis miseriis“* – *„človek narodený zo ženy žije len krátko a jeho dni sú naplnené mnohými biedami.“* (Jób 14,1)

A Kazateľ hovorí: *„(Keď) som sa obrátil, videl som všemožné utláčania, ktoré sa dejú pod slnkom. A hľa, všade (znel) nárek utláčaných, ktorí nemajú nikoho, kto by ich tešil. Z ruky ich utláčateľov (vychádzala) presila, (utláčaní) nemali nikoho, kto by ich mohol potešiť. Za blaženejších som pokladal mŕtvych, čo už pomreli – než živých, ktorí ešte zostávajú nažive. Ale za šťastnejšieho – ako ich obidvoch – mal som toho, kto doteraz ani nebol na svete: kto (totiž) nevidel dielo zloby, aké sa deje pod slnkom.“* (Kaz 4,1–3)

Dekapitácia apoštola sv. Pavla v Ríme na obraze Enrique Simoneta (1887)

zdroj: wikimedia commons

Aj apoštol Pavol vo svojom Liste Rimanom sa sťažuje na biedy svojho hriešneho života: Ja nešťastný človek! Kto ma vyslobodí z tohto tela smrti? (Rim 7,24)

Zo spomenutých svedectiev Svätého písma je teda celkom zrejmé, že smrť má výhodu v tom, že nás oslobodzuje od bied tohto života. Ale najväčšou výhodou je skutočnosť, že smrť sa môže stať bránou z väzenia pozemského života do Nebeského kráľovstva. Túto skutočnosť zjavil Náš Pán Ježiš Kristus apoštolovi sv. Jánovi Evanjelistovi, ktorý napísal: *A počul som hlas z neba; hovoril: „Napíš: Blahoslavení sú mŕtvi, ktorí umierajú v Pánovi, už odteraz. Áno, hovorí Duch, nech si odpočinú od svojich námah; ved' ich skutky idú s nimi.“* (Zjv 14,13)

Skutočne „požehnaná“ je smrť pre svätých a tých kresťanov, ktorá na príkaz Nebeského Kráľa oslobodzuje dušu z väzenia tela a privedie ju do Nebeského kráľovstva; kde spravodlivé duše odpočívajú po všetkej svojej námahe a za odmenu za svoje dobré skutky dostávajú veniec slávy. Aj dušiam v Očistci smrť prináša nie malý úžitok, pretože ich zbavuje strachu zo smrti a dáva im istotu, že jedného dňa dosiahnu večné šťastie.

Dokonca aj samotným zlým ľuďom sa zdá, že smrť má nejakú výhodu; lebo keď ich oslobodí od tela, zabráni tomu, aby sa miera ich trestu zvyšovala. Kvôli týmto vynikajúcim výhodám sa smrť mnohým dobrým ľuďom nezdá hrozná, ale sladká; nie strašná, ale krásna.

Preto svätý Pavol vo svojom Liste Filipanom s istotou hovorí: *„Ved' pre mňa žiť je Kristus a zomrieť zisk“* (Flp 1,21), a vo svojom Prvom liste Solúnčanom hovorí: *„Nechceme, bratia, aby ste nevedeli, ako je to so zosnulými, aby ste sa nezarmucovali ako ostatní, čo nemajú nádej. Lebo ak veríme, že Ježiš zomrel a vstal z mŕtvych, tak Boh aj tých, čo zosnuli, skrze Ježiša privedie s ním. Toto vám hovoríme podľa Pánovho slova: My, čo žijeme a zostaneme až do Pánovho príchodu, nepredídeme tých, čo zosnuli. Lebo na povel, na hlas archanjela a zvuk Božej poľnice sám Pán zostúpi z neba a tí, čo umreli v Kristovi, vstanú prví. Potom my, čo žijeme a zostaneme, budeme spolu s nimi v oblakoch uchvátení do vzduchu v ústrety Pánovi, a tak budeme navždy s Pánom. Preto sa potešujte navzájom týmito slovami!“* (1Sol 4,13–18)

Známa a obľúbená svätica Katarína z Janova bola tak zapálená láskou ku Kristovi, že s tými najvrúcnejšími túžbami si priala zomrieť a odísť ku Kristovi – bola priam uchvátená láskou k smrti, často ju vychvaľovala ako najkrajšiu a najmilšiu a kárala ju len za to, že sa vyhýba tým, ktorí po nej túžia najviac a navštevuje tých, ktorí pred ňou utekajú. Z toho môžeme usudzovať, že smrť spôsobená hriechom je zlo; ale že z milosti Krista, ktorý sa uponížil, aby za nás podstúpil smrť, sa smrť v mnohom stala spásanosným, milým a dlho očakávaným žiadaným darom.

Svoju lásku k blíznym a absenciou strachu pred smrťou sa sv. Katarína z Janova stala známa už počas svojho života. Ako dobrovoľníčka sa starala v morových chatrčiach o nakazených, pričom sa aj ona sama nakazila. Na jej tele sa objavili bolestivé vrede, ktoré na krku a v podpazuší za strašných bolestí praskali. Z nich sa sv. Katarína z Janova valila krv a hnis. Svätica však znášala všetky bolesti s tichou vnútornou radosťou a svoje bolesti obetovala na spásu hriešnikov.

Posledných 12 rokov svojho života prežila v modlitbe a službe tým najbiednejším, napriek tomu, že ju sužovali ukrutné bolesti. Každodenne prijímala Eucharistiu, ktorá bola jej jediným pokrmom, pričom v dobe, kedy žila, nebolo bežné prijímať najsvätejšiu Eucharistiu každý deň. Srdce jej horelo nadprirodzenou láskou k Bohu, z ktorej čerpala nevýslovnú radosť a útechu. Božiu lásku cítila všade okolo seba, milovala kvety a šírila okolo seba radosť, nádej a obrovskú duchovnú útechu. Každý, kto sa s ňou stretol, bol touto krehkou ženou uchvátený; mnohí hriešnici sa vďaka Kataríne z Janova obrátili, opustili cestu hriechu a vrátili sa opäť k Bohu.

Hrob sv. Kataríny z Janova v kostole sv. Kataríny z Janova (bývalý kostol sv. Annunziaty v Janove)

zdroj: wikimedia commons

Svätica naposledy vydýchla 4. septembra 1510, jej telo bolo pochované v nemocničnom chráme v Janove. V roku 1675 bola beatifikovaná pápežom Klementom X. a pápež Klement XII. ju kanonizoval v roku 1737.

Svätá Katarína z Janova zanechala tri duchovné spisy. Dielo *Vita* je jednoduchým opisom jej života, v *Duchovných dialógoch* sa podelila so svojimi zážitkami, duchovnými metódami, modlitbami, pričom pomerne podrobne hovorí o Božom milosrdenstve a láske.

Najznámejším dielom je však jej *Traktát o Očistci – Trattato del Purgatorio*, v ktorom opísala všetko, čo jej dovolil Náš Pán Ježiš Kristus o Očistci poznať. Opísala videnie ohňa v Očistci, v ktorom sa duše zbavujú nánosov hriechu, aby následne dokázali prebývať v Božej blízkosti. Oheň v Očistci prirovnala k spôsobu čistenia zlata ohňom. Podľa jej slov sú trpiace duše v Očistci doslova zaplavené Božou láskou, živene nádejou, že čoskoro uvidia Boha tvárou v tvár. Duše v Očistci trpia, že nemôžu byť v Božej blízkosti a Očistec prirovnáva k strašidelnej, pochmúrnej noci, ktorá sa však ráno zmení na nádherný a šťastný deň.

Podľa jej slov duše potrebujú modlitby živých, pretože tieto modlitby im dokážu pobyt v Očistci skrátiť. Dôležité je preto nezabúdať na duše v Očistci a dávať za ne obetovať sväté omše a modliť sa za ne. Správnosť jej učenia o Očistci neskôr potvrdil aj Tridentský koncil.

Modlitba k svätej Kataríne z Janova

Milostivý Bože, Ty, ktorý si si vyvolil sv. Katarínu z Janova k životu naplnenému skutkami milosrdenstva, prosíme Ťa, nauč nás poznávať Tvoju vôľu, aby sme podobne ako ona, aj my žili príkladným katolíckym životom. Skrze Tvojho Syna Ježiša Krista, Nášho Pána, ktorý s Tebou a v jednote s Duchom Svätým žije a kraluje na veky vekov. Amen.

(Pokračovanie)

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/memento-mori-pamataj-na-smrt-dobra-smrt-by-mala-byt-pre-katolika-prioritou-i-cast/>